

Економічний націоналізм

Олександр Савченко «Дзеркало тижня. Україна» №17, 11 травня 2012, 19:35

Фото astronnet.ru

Україна стрімко входить у найнебезпечніший історичний відрізок (2012—2015 роки) з часів здобуття незалежності. Причин для цього багато, деякі я намагався пояснити в [моїх попередніх статтях](#) (див. DT.UA №12—16, 2012 рік). До них, звісно, можна додати і політичні чинники, але мені як економісту складно їх досить професійно аналізувати, тому лише зазначу, що *на Україну очікує надзвичайна політична турбулентність без перспективи швидкої та законної стабілізації*.

Виникає запитання: як вижити в ці роки або пережити їх із мінімальними політичними та економічними втратами? Або, простіше кажучи, як зберегти державу, врятувати більшість українських компаній від банкрутства, а сімейні бюджети — від виснаження? Можливо, комусь це здається згущенням фарб — чи мало ми переживали виборів? Ще півроку тому я теж тільки теоретично міг би собі уявити таку жахаючу перспективу, але сьогодні мені, наприклад, уже абсолютно зрозуміло, що Україна перебуває осторонь від загальноєвропейських тенденцій, цінностей і напрямів розвитку. Ще прикрише те, що це стало ясно і практично всім нашим європейським друзям і недругам (а останніх — теж чимало).

Чому це так важливо саме зараз? Тому що *під час затяжних криз практично у всіх країнах починає відроджуватися, а в деяких і домінувати економічний націоналізм*, що є базисом, основою інтегрального націоналізму та його крайньої форми — комплексу національної меншовартості. Цей комплекс національної меншовартості штовхає деякі країни на ірраціональні, здавалося б, вчинки, які принижують інші (як правило, малі) країни — жертви сваволі і міжнародного цинізму. Зрозуміло, що в сучасній Європі, на відміну від довоєнної (мається на увазі Друга світова війна), економічний націоналізм добре замаскований, але від цього він не стає менш небезпечним, особливо для України!

Які тенденції сьогодні домінують у Європі? Насамперед посилення ролі держав і бюрократії загалом. Такі тенденції зрозумілі. Саме держави взяли на свої плечі проблеми і борги фінансового сектору (більш того, нині більшість країн Європи вже беруть на себе проблеми і борги цілих країн, причому йдеться не тільки про Грецію). Об'єктивно, що роль урядів у розвитку економіки Європи посилюватиметься. Як наслідок, ми спостерігатимемо прихід до влади соціалістів. Франція — це перша ластівка. Соціалісти будуть дедалі більше втручатися в економіку, заохочувати

торговельні бар'єри, регулювати зарплати і доходи (через фантастичні й абсурдні податки), шукати зовнішніх ворогів або ізгоїв (слабкі, беззахисні і незрозумілі країни типу України).

У таких умовах хотілося б дати пораду європейським елітам (це не манія величності, а просто важливий меседж новим лівим у Європі) — *більше і якісніше можна і треба регулювати фінансові ринки (ринки активів). А от товарні ринки (про які, власне, і писав А.Сміт) необхідно лишити в спокої, причому як на національному, так і на глобальному рівні.* Для цих ринків що менше втручання держави, то краще і для країни, і для світової економіки (див. [DT.UA №13, 2012 рік](#)).

Звичайно, я не вірю, що мою пораду почують. А якщо й так, то її ще необхідно сприйняти і включити в економічну політику країни. *Тому треба готуватися до нової ситуації в Європі та світі, де економічний націоналізм і навіть економічні війни стануть реальністю.* До речі, вони вже стали реальністю на території колишнього СРСР («слабка ланка»). Одну з них — «сирну» — ще не завершено Росією, але ми до неї ще повернемося.

Мій логічний ланцюжок, що пояснює прихід нового періоду (на щастя, не епохи) економічного розвитку у світі, який дуже небезпечний для України, можна підтвердити історично (має ж історія чогось навчити). Тут буде доречним процитувати Людвіга фон Мізеса, котрий опублікував 1944 року книжку «Всемогутній уряд: тотальна держава і тотальна війна»: «Фатальною помилкою, яка зірвала всі плани збереження миру, було саме нерозуміння людьми того, що *тільки у світі чистого, досконалого і необмеженого капіталізму відсутні стимули для агресії та завоювання.* Де немає економічної свободи, там усе зовсім інакше. У сучасному світі етатизму, де кожен народ прагне до ізоляції та автаркії, не можна стверджувати, що людина не одержує ніякої вигоди від завоювання. *У наш час торговельних і міграційних бар'єрів, валютного контролю і експропріації іноземного капіталу війна та завоювання можуть дати чимало вигід. Майже кожен громадянин кровно зацікавлений у протидії політиці іноземних держав, яка може обмежити його матеріальний інтерес.* Тому немає нічого дивного в тому, що майже кожен громадянин хоче бачити свою країну сильною і могутньою: він розраховує одержати вигоду від її воєнної могутності».

Думаю, що читач уловив основну ідею цієї геніальної цитати Л. фон Мізеса: вільний ринок — це мир та інтеграція, а втручання держави в економіку — це війна й ізоляція. Але не це головне для нас, українців. Чи кожен громадянин України «кровно зацікавлений у протидії політиці іноземних держав, яка може обмежити його матеріальний інтерес», і чи кожен громадянин України «хоче бачити свою країну сильною і могутньою»? На жаль, ні! Навіть не кожен депутат або державний діяч України хоче!

Коли в Європі та світі було все добре, економіка зростала, разом з усіма зростали і ми (попри локальні, але дошкульні економічні удари Росії). Ми могли лише плисти за течією. *Зараз усе зміниться. Зростати треба буде не з усіма, а всупереч усім, за рахунок своїх ресурсів або ресурсів сусідів (якщо їх можна відібрати), а удари ми одержуватимемо вже не тільки від Росії...*

Стає очевидним, що *малі народи не мають сил захиститися самостійно від економічного націоналізму інших народів.* Не готова до такої нової світової політики й Україна, економіка якої маленька, а націоналізм став майже лайливим словом, тоді як п'ята колона робить будь-який конфлікт для України априорі проганим!

Що робити? Безглуздо давати якісь складні рекомендації, вони нездійсненні... *Та одну просту пораду дати можна: нині усім вигідний економічний націоналізм — і уряду, і компаніям, і українським родинам, цей загальноєвропейський тренд треба взяти на озброєння.* Що означає купувати українські товари, інвестувати в Україну, підтримувати українські компанії (точніше, ті, які платять податки в Україні). *За вмілої інкорпорації ідей економічного націоналізму у свідомість людей навіть більшу частину нашої величезної п'ятої колони можна перетворити на патріотів, не кажучи вже про просто лояльних громадян.*

Повернімося до сиру. Як, наприклад, має діяти уряд у цьому випадку? По-перше, пояснити людям, яких економічних втрат зазнає економіка і всі люди України від таких акцій Росії: закриття заводів, скорочення зайнятості, збитки для селян, зниження бюджетних надходжень, погіршення іміджу країни. По-друге, здійняти інформаційний шум в іноземних засобах масової інформації. По-третє, звернутися до СОТ та інших міжнародних організацій (що більше, то краще). По-четверте, *за наявності підстав* вживати відповідних торговельних санкцій тощо.

Причому треба постійно імпровізувати. Наприклад, провести в усіх посольствах за кордоном свято українських сирів із запрошенням провідних журналістів. А в Києві МЗС міг би запросити всіх іноземних послів на вечір українського сиру. Мінекономрозвитку могло б з допомогою нових правил торгівлі зобов'язати супермаркети віддавати українським товарам найкращі місця на прилавках тощо.

І, звичайно, потрібно подякувати нашим російським колегам за PR українського сиру... Упевнений, що в такому разі рішення про наступну недружню акцію проти України давалося б нашим партнерам не так легко, як сьогодні.